

Det gamle Grækenland

Antikken

700 f.Kr - 500 e.Kr

Det gamle Grækenland

Romerriget

Alexander den Store dør 323 f.Kr.

753 f.Kr. -476 e.Kr. : Romerske republik

Efter romerriget følger middelalderen

Det gamle Grækenland:

Det europæiske grækenland

Noget af det nuværende Tyrkiet (vestsiden af Lilleasien)

Øer i det ægæiske hav

Kreta i syd

Tidslinje:

- Før 1600 f.Kr: minorisk tid/minoiske civilisationer (Kreta)
- 1600 f.Kr. - 1200 f.Kr.: Mykenstid
  - Paladskultur
  - Centrum i Mykene
- 1200 f.Kr. - 750 f.Kr.: De mørke århundreder
  - Paladserne bliver forladt
  - Paladskulturen går under
  - Den mykenske civilisation går under
  - Migrationer og invasioner
  - Ingen skriftlige kilder
- 750 f.Kr. - 300 f.Kr.: Den græske bystat
  - Arkarisk tid (800 f.Kr. - 500 f.Kr.)
  - Den klassiske periode (500 f.Kr. - 338 f.Kr.)

Polis

Hvad var årsagerne til, at grækerne fra omkring 750 f.v.t. var organiseret i en samling af bystater?

Efter sammenbrudet af de store riger i Mykenstid var det op til de enkelte lokalområder at beskytte sig selv.

Hvad bestod en græsk polis (bystat) af?

En by med en bymur og opland. I byen var et akropolis (de offentlige bygninger og tempel) og agora (markedsplads).

Hvem var borgere i de græske bystater?

Frie voksne mænd, hvis begge forældre var grækere

Hvad vil det sige, at "Grækerne opfattede sig både som borgere i deres polis og som grækere" (s. 14, linie 1)?

De følte sig indbyrdes forskellige i forhold til de andre polisser, men stadig havde de fællesskab over for andre udefrakommende.

Hvorfor grundlagde grækerne kolonier i Middelhavsområdet? Hvordan gavnede kolonierne de gamle bystater?

Befolkningsstæthed blev for stor - de fik udbredt deres kultur og fik gang i handlen med udlandet.

Kolonierne lå ved kysterne = handel og spredning af græsk kultur

Athen

- Borgere:
  - Voksne frie mænd
  - Kunne deltage i det offentlige liv
  - Stemmeret
  - Eje land
  - Værnepligt
  - Holde offentligt embede
- Metoiker:
  - Indvandrere/fremmede arbejdere
  - Forpligtelser: skat og militærtjeneste
  - Ikke borgerrettigheder
  - Udføre håndværk+handel
  - Efterkommere
  - Kunne ikke ophøjes til borgere
- Slaver:
  - En ejer kunne behandle sine slaver som han ville, dog måtte han ikke slå dem ihjel
  - Ingen rettigheder
  - Minearbejdere
  - Huslaver
  - Krigsfanger
  - Kunne frigives, enten af ejeren eller ved selv-køb
- Militær:
  - Stærk sømagt
- Kvinders stilling:
  - Husholdning
  - Tidligt bortgiftet
  - Afhængig af sin mand
  - Bundet til hjemmet

Sparta

- Spartanere:
  - Borgerklasse
  - Krigere
  - Fra 7 år opfostres de på militærkostskoler
  - Bor på kasernen til de er 30 år
- Heloter:
  - Livegne bønder
  - Landbrugsslaver/statsslaver
  - Mange flere heloter end spartanere
  - Krigstjenere
- Perioiker:

- Status svarede til metoikerne
- Militærtjeneste
- Frie
- Militær:
  - Fodsoldater
  - Landmilitær
- Kvinders stilling:
  - Husholdning
  - Tidligt bortgiftet
  - Afhængig af sin mand
  - Bundet til hjemmet
  - Dyrkede idræt -> fødedygtig
  - Misdannede børn blev slået ihjel
  - Alene om husholdning

Styreformer

1. Nævn de tre styreformer, som var fremherskende i det gamle Grækenland fra omkring 700 f.v.t., og forklar hvad de hver i sær stod for
  - a. Demokrati: Folkesyre
  - b. Aristokrati: Eliten/overklassen har den politiske magt
  - c. Tyranni: Enehersker

1. Hvordan var Sparta speciel i den henseende? (= Hvordan var den spartanske styreform?)
  - a. I Sparta havde de kongedømme - de var styret af to konger fra to forskellige slægter
  - b. 30 mands-rådet styrer byen, består af de to konger + 28 mænd over 60 (her ligger magten)
  - c. Folkeforsamlingen, hvor de mandlige borgere kunne deltage

1. Hvilke(n) styreform(er) havde Athen?
  - a. 600 f.Kr - 450 f.Kr. gik udviklingen fra aristokrati til demokrati

1. Hvem var Solon, og hvilken indflydelse har han efter sigende haft på det athenske samfund?
  - 594 f.Kr., inddeler athenerne i formueklasser:
    - i. 2 rigeste klasser (rytteriet)
    - ii. 3 rigeste: fodfolket (hoplitter)
    - iii. Den fattigste borgerklasse fungerede som arbejdssoldater

1. Beskriv grundprincipperne i det athenske demokrati
  - Direkte demokrati:
    - i. Borgerne (voksne mænd over 20) deltager i **Folkeforsamlingen**
    - ii. Folkeforsamlingen mødes 40 gange om året og enhver kan få ordet
    - iii. Lovforslag bliver behandlet og afgjort ved håndsoprækning
    - iv. Lovforslag er blevet fremlagt af **Folkerådet** (den daglige ledelse), bestående af 50 mand fra hver af de 10 fyle (geografisk område), altså 500 mand i alt udvalgt ved lodtrækning
    - v. **Embedsmænd** blev også valgt ved lodtrækning (bl.a. archonter)

- vi. **Strateger** (hærfører) bliver udvalgt blandt dem, der har forstand på militær
- vii. **Folkedomstolen** er den dømmende magt: 600 mand fra hver fyle udpeges ved lodtrækning, altså 6000 i alt

1. Hvilke træk ved dette demokrati synes du er gode, og hvilke er dårlige? Inddrag citat 4 og 5
2. Forklar forskellen på den form for demokrati man havde i Athen (=direkte demokrati) og den form for demokrati vi har Danmark og andre moderne vestlige lande (=repræsentativt demokrati). Brug gerne nettet til at finde information om sidstnævnte.

Perserkrigene

Hvem var perserne?

Folk fra det nuværende Iran

Hvornår foregik perserkrigene, og hvordan blev de opfattet af grækerne dengang (og af europæerne i senere tider)?

490 f.Kr. til 449 f.Kr. Dengang blev perserne opfattet som slaver under deres konge. Krigene blev opfattet som en kamp mellem frie, græske bystater og et despotisk, persisk styre. I senere tid blev krigene et symbol på Europas, frie styres kamp mod Asiens despotiske styre.

Nævn de vigtigste begivenheder i perserkrigene i kronologisk rækkefølge

545 f.Kr.: Perserne invaderer de græske byer på Lilleasiens kyst

500 f.Kr.: De græske byer gør oprør, med støtte fra Athen

I 490 f.Kr. sender perserne en hær afsted mod Marathon. Athenerne vinder slaget.

I 480 f.Kr. besatte perserne Athen, men da indbyggerne var blevet evakueret, havde de stadig deres flåde intakt. Perserne kunne ikke bruge landvejen til Sparta, da spartanerne havde bygget en forsvarsmur, så derfor brugte perserne søvejen. Her blev de slået ned af athenernes flåde.

Nu var perserne fanget i Grækenland, og kongens søn, Xerxes, som havde ledet slaget, rejste hjem.

I 479 f.Kr. besejrede grækerne persernes hær.

I 449 f.Kr. sluttede perserne og grækerne fred, fordi perserne opgav herredømmet over de græske byer i Lilleasien.

Hvem kæmpede imod hinanden i Den Peloponnesiske Krig (÷431 - ÷404),, og hvorfor opstod den?

Athen og Sparta, fordi spartanerne var blevet urolige over for athenernes store magt.

Sparta allierede sig med perserne for at vinde over Athen. (og de vandt)

Spændinger mellem Athen og Sparta efter perserkrigene.

Athen ledede det deliske søforbund mens Sparta ledede det peloponnesiske forbund.

Hvilke konsekvenser fik Den Peloponnesiske Krig for de græske bystater?

Begge byer var meget svækkede. Perserne gen-overtog de græske byer i Lilleasien. I 338 f.Kr. overtog Makedonien de græske bystater. Det betød afslutningen på de græske bystaters storhedstid.

Alexander den Store (af Lena Vejen Knudsen)

1. Hvem var Alexander den Store og hvad er hellenisme?

- Konge i Makedonien
- Makedonerne var ikke grækere men stærkt præget af den græske kultur og sprog
- Kong Filip havde f.eks. Givet sin søn Alexander Aristoteles (stor græks filosof) til lærer
- Han overtog tronen fra sin far i -336 (20 År) han blev 33 år gammel (-323)
- Erobrede han store dele af verden (Erobrede Lille Asien, Ægypten, Persien, Makedonien)
- Spredte den græske kultur med ham
- Grundlagde byen Alexander
- Forsøgte at forene græske kultur med ikke græske kultur
- Riget gik opløsning efter hans død
- Hellanisme:
- At den græske kultur og sprog bliver spredt til ikke græske steder
- Den periode hvor græsk kultur prægede ikke græske samfund kaldes hellenisme

2. Hvilken religion betroede grækerne sig til? Hvordan adskiller denne gudedyrkelse sig fra den moderne kristne? Inkluder gerne kilde 8, "Sofokles' Ødipus" i besvarelsen.

- Den græske mytologi
- Polyteister = de har mange guder (den vigtigste Zeus og derefter hans søn)
- Hver by havde deres egen beskytter af form af en gud eller gudinde
- Guderne ligner mennesker med svagheder og lidenskaber men til forskel fra menneskene er de evige og udødelige
- De græske guder var ikke almægtige og altvidende som de monoteistiske religioner guder fordi der var så mange af dem
- Athen var under beskyttelse af pallas Athene = Zeus datter som var videnskabens og vusdommens gudinde
- Gudernes mennesker karakterer så man bl.a. ved at de kunne forelske sig i menneskelige væsner og avle børn med dem
- For grækerne var guderne magter man forholdt sig og søgte hjælp hos i dette liv
- Det gjaldt om at vinde gudernes gunst og undgå deres vrede.
- Hvis man skulle formidle guderne lavede man ofringer og var lydige
- Hero = græsk halvgud

Orakler

- Man kunne undersøge gudernes vilje via orakler og varsler som kunne tolkes af præster og vismænd
  - Ved store beslutninger spurgte grækerne ofte oraklet i Delfi, hvor en præstinde besvarede de spørgsmål hun blev stillet
  - Svarende var dog ofte uklare og i billedsprog så det afhang af hvordan man

tolkede svaret

- Derfor kunne folk også finde på at spørge igen fordi de var utilfredse med deres svar i håb om et bedre resultat

Kilde 8

- Man kan se respekten for guderne
- Hvis ikke Guderne er sandhed giver det jo ingen mening at gøre tingene

I forhold til Kristendommen:

- Der var ingen forestilling om frelse eller fortabelse
- Forsyndede man sig mod guderne blev det straffet i dette liv
- Kristendommens Gud har ingen menneskelig træk og straffer ikke menneskene direkte. (Griber ikke ind på samme måde)
- Vi har en Gud de havde mange Gud
- Kristendommens Gud avler ikke med mennesker

3. Hvad bestod den fornuftsbaseede, rationelle tænkning, som i høj grad har præget eftertidens syn på det antikke Grækenland af og hvilken indflydelse fik den på sin eftertid?

- Nysgerrig, stillede spørgsmål til hvordan verden hængte sammen
- Prøvede at svare på spørgsmål via logik
- De udviklede matematikken og grundlagde fysikken
- Romerne hjalp til med denne udvikling og holdt fast i det grækerne sagde.
- I mange områder var Aristoteles en autoritet på mange områder inden for astronomi, biologi og politik.
  - I hele middelalderen læste man Aristoteles for at få svar på tvivlsspørgsmål
  - Først omkring år 1500 begyndte Europa at frigøre sig fra Aristoteles svar og tænkning
- FILOSOFI = KÆRLIGHED TIL VISDOM

4. Hvilken betydning har græsk historie haft for eftertiden og kan man lære noget af de græske bystaters historie? Inkluder her kilderne 9 og 10 i jeres besvarelse

- Den vestlige europæiske civilisation har altid spejlet sig i det antikke Grækenlands kultur
- Videnskab, kunst, idealer om åndelig pga. politisk frihed
- Vi har tilpasset datidens demokrati til vores forhold og muligheder i dag
  - Men det har grundform i Grækenlands demokrati
- Den meget tilgængelighed har gjort det muligt at gøre vores demokrati lige så direkte som det var dengang men vi gør det ikke for det passer ikke til vores samfund i dag.
- Vi har taget de dele som vi kan bruge til vores samfund

Er der modsætninger mellem grækernes naturvidenskabelige tænkning og deres

religiøsitet?

De undersøgte naturen og ville finde ud af, hvordan naturen opførte sig, men samtidig troede de også på, at guderne styrrede det hele